

แนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วม
ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร
A Guideline for Career Skill Course Management by Community
Participation of the Opportunity Expansion Schools under
Bangkok Metropolitan Administration

Received 16 January 2026

Revised 22 February 2026

Accepted 5 March 2026

พีรยุทธ ชมภูน้อย^{1*}

Peerayut Chomphunoi^{2*}

ฐิยาพร กันตธานวัฒน์³

Thiyaporn Kantathanawat⁴

ปரியากรณ์ ตั้งคุณานันต์⁵

Pariyaporn Tungkunanant⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส และ (2) สร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ ประเทศไทย

² Master student of Industrial Education Program in Educational Administration, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, Thailand.

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ ประเทศไทย E-mail: thiyaporn.ka@kmitl.ac.th

⁴ Associate Professor Dr., Lecturer of Department of Industrial Education, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, Thailand.

⁵ ศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ ประเทศไทย E-mail: pariayaporn.tu@kmitl.ac.th

⁶ Professor Dr., Lecturer of Department of Industrial Education, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, Thailand.

*Corresponding author, E-mail: 65036028@kmitl.ac.th

การคัดเข้าร่วมจำนวน 18 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน ครูประจำวิชาจำนวน 6 คน และวิทยากรภายนอกจำนวน 6 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การศึกษาเอกสาร การตรวจสอบ การตีความข้อมูล การจัดทำบันทึกและบันทึกการสนทนาในระหว่างการสัมภาษณ์ไว้อย่างละเอียด

ผลวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน จากนั้นเลือกใช้วิธีเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม (2) แนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส ประกอบด้วย 12 แนวทางที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ (1) สำรวจความต้องการของถิ่นฐาน (2) จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น (3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ (4) จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ (5) วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และ (6) เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละด้านมีการสร้างการมีส่วนร่วม 2 ด้านย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การจัดการรายวิชา, วิชาทักษะงานอาชีพ, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research sets out to (1) study community participation in the management of occupational skill courses in opportunity expansion schools and (2) develop a guideline for career skill course management by community participation of the opportunity expansion schools. The 18 key informants for this study were selected purposefully, following specific inclusion criteria. These included six school administrators, six subject teachers and six

external resource persons, all of whom are currently affiliated with schools under the Bangkok Metropolitan Administration. Data was collected from semi-structured interviews and it was analyzed by content analysis, document review, validation, and interpretation. Throughout the data collection process, the researcher maintained detailed field notes and comprehensive transcripts of all interview conversations to ensure accuracy.

The findings revealed that (1) community participation in the management of occupational skill courses in opportunity expansion schools, school administrators and subject teachers must identify stakeholders and understand each person's role, and then choose appropriate ways to provide opportunities for those stakeholders to participate. (2) A guideline for career skill course management through community participation in opportunity expansion schools consists of 12 guidelines covering all 6 areas: (1) Surveying community needs; (2) Development of integrated learning units categorized by grade level; (3) Integrated learning activities; (4) Professional expertise activities; (5) Authentic assessment; and (6) Learning management technology. Each dimension incorporates two sub-elements of participation: stakeholder analysis and participation techniques.

Keywords: Course management, Career skill course, Community participation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาทั้งด้านความรู้ทางวิชาการและทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึงการประกอบอาชีพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555) คำว่า

อาชีพ คือ “งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพและยังรวมถึงความสามารถในการปรับตัวพฤติกรรมเพื่อการเรียนรู้งานอาชีพได้อย่างเหมาะสมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การจัดเสริมทักษะอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถดำเนินการได้โดยร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการ สังคม ชุมชน หรือสถาบันทางการศึกษาด้านอาชีพร่วมกันพิจารณานำอาชีพมาจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพอย่างหลากหลาย รวมถึงการให้นักเรียนได้สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพและการถอดประสบการณ์อาชีพได้ค้นพบความสนใจ และความถนัดของตนเองเห็นเส้นทางชีวิตเพื่อวางแผนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จึงเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมประเมินผล เพื่อพัฒนาการศึกษาในทุกระดับอย่างเป็นระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) กระบวนการดังกล่าวต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเลือกใช้เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมให้เหมาะสม และการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) ปัจจุบันการศึกษาของไทยยังไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนบางส่วนยังขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วม ขณะที่ผู้บริหารบางแห่งยังไม่เข้าใจบทบาทความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้น จึงควรเสริมสร้างกลไกความร่วมมือและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

กรุงเทพมหานคร มีนโยบายเน้นการปลูกฝังสมรรถนะผู้เรียนให้มีอาชีพ พัฒนาความรู้และทักษะด้านอาชีพ เปิดหลักสูตรรายวิชาเลือกเสรีให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในกลุ่มสาระ

การเรียนรู้การงานอาชีพ โดยให้มีการเรียนการสอน 80 ชั่วโมง/ปี และจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมฝึกทักษะด้านอาชีพเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพตามความถนัดและความสนใจ (กรุงเทพมหานคร, 2567) เมื่อได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 29-31 มกราคม พ.ศ.2567 พบสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการรายวิชาเนื่องจากเป็นรายวิชาใหม่ที่เปิดทำการเรียนการสอนเมื่อปีการศึกษา 2566 เป็นต้นมา ทำให้แนวทางการดำเนินงานแต่ละสถานศึกษาแตกต่างกันออกไป ขาดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรที่ขาดความเข้าใจในแนวปฏิบัติ และยังขาดการสำรวจความสนใจทางอาชีพของนักเรียน และในด้านการจัดวางตัววิทยากร และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ยังคงพบว่าได้รับการผูกขาด ค่าตอบแทน ทำให้การจัดสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนเนื่องจากไม่เปิดโอกาสในการร่วมคิด ร่วมวางแผนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาล่าช้าในแต่ละอาชีพ นอกจากนั้นความพร้อมด้านอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ ขาดความทันสมัย จึงทำให้นักเรียนไม่สนใจต่อการเรียนการสอนในบางชั่วโมงของงานอาชีพใดอาชีพหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนยังขาดแนวทางปฏิบัติในด้านการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพ ซึ่งเป็นทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนวและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ได้มีแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพและเพิ่มทักษะด้านอาชีพของแต่ละบุคคล โดยมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ทักษะการปฏิบัติจริง สามารถประกอบอาชีพอิสระหรือในสถานประกอบการได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 แนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของการจัดการรายวิชาทักษะอาชีพ ผู้วิจัยได้เลือกนำแนวคิดการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพของสำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558) ที่ได้ระบุไว้ 7 โมดูล ประกอบด้วย “สำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับอำเภอ จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาชีพ วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง พัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ และเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้”

1.2 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเอกสารการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ สรุปได้ว่า “การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม และการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560)

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ สำรวจความต้องการของถิ่นฐาน จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ วัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง และเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละด้านมีการสร้างการมีส่วนร่วม 2 ด้านย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม

2) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวทาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2567 ของสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (2567) ได้กำหนดรายละเอียดของแนวทางไว้ในคู่มือดังกล่าว ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ “ส่วนที่ 1 บทนำ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหาและผลที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน” (น. 1) นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ และ (4) แนวทางการดำเนินงาน

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วุฒิ วัฒนธนวุฒิ และคณะ (2561) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพ พบว่า “มีองค์ประกอบดังนี้ กำหนดกระบวนการบริหารที่เหมาะสม กำหนดนโยบายระดับสูง ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามหลักสูตร” (น. 241) และ สุภัชชา โพธิ์เงิน (2562) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพ พบว่า “นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นคือ สร้างความพร้อมเข้าสู่งานอาชีพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ ด้านพัฒนาหลักสูตรอาชีพตามบริบทโลกอนาคต ด้านจัดการเรียนการสอนตามเส้นทางสู่อาชีพ ด้านประเมินผลตามทักษะอาชีพที่แท้จริง และด้านแนะแนวอาชีพ” (น. 254) ต่อมา วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา (2564) ได้วิเคราะห์ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในอนาคตตามมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า “ทักษะการประกอบ

อาชีพที่สำคัญ ประกอบด้วย ทักษะส่วนบุคคล การสื่อสารอย่างใส่ใจ การคล่องตัว การประสานงาน การกระหายเรียนรู้ การแก้ปัญหา การบริหารงาน การเป็นผู้ประกอบการ การคิดนวัตกรรม การรู้ทันเทคโนโลยีและประสบการณ์ในอาชีพ” (น. 41) และ ศุภกิจ แดงสีดา และคณะ (2565) ได้สร้างกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส ประกอบด้วย “พัฒนาแผนบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับอาชีพ พัฒนาระบบวัดผล ติดตามและประเมินผล พัฒนาระบบทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ สร้างเสริมโครงสร้างองค์กรให้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย สร้างเสริมผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สร้างเสริมศักยภาพของบุคลากรและเครือข่ายความร่วมมือ” (น. 2137)

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนทักษะทางอาชีพที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทจริง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการประเมินผลตามทักษะอาชีพที่แท้จริง ทั้งนี้ผู้สอนต้องพัฒนาความรู้อยู่เสมอเพื่อเชื่อมโยงการเรียนในห้องเรียนกับโลกอาชีพในปัจจุบันและอนาคต

เครื่องมือและวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) โดยการศึกษาทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีการขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 18 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร

สถานศึกษาจำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 ครูประจำวิชาจำนวน 6 คน และกลุ่มที่ 3 วิทยากรภายนอกจำนวน 6 คน ซึ่งมีเกณฑ์คัดออก ได้แก่ (1) ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล (2) ไม่สามารถให้ข้อมูลในช่วงการเก็บข้อมูล และ (3) ไม่อยู่ระหว่างปฏิบัติงานในช่วงการเก็บข้อมูล และได้นำผลการศึกษาดังกล่าวและแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบของแนวทางเป็นฐานในการสร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส

การวิเคราะห์ข้อมูล ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการศึกษาเอกสารมีการตรวจสอบและตีความข้อมูล มีการจดทำบันทึกและบันทึกการสนทนาในระหว่างการสัมภาษณ์ไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ อีกทั้งได้มีการทำดัชนี (Index) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้เพื่อตอบปัญหาการวิจัยสำหรับวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลที่ได้นั้นผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปมีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่จำแนกตามประเด็นของกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 6 ด้าน เพื่อสร้างเป็นข้อสรุปเบื้องต้นจากข้อมูลที่เป็นเอกสารของสถานศึกษาที่ให้ข้อมูลสำคัญ

2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) ใช้การจำแนกประเภทข้อมูลเป็นชนิดๆ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี ซึ่งเป็นการจำแนกจัดกลุ่มคำที่มีความสัมพันธ์กัน

3) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) โดยการนำข้อมูลที่ได้อมาจาก 6 โรงเรียน แล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ความสอดคล้องหรือความขัดแย้งของข้อมูล นำมาเปรียบเทียบข้อมูลโดยทำเป็นตารางหาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ เป็นต้น

4) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive analysis) เป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากรูปร่าง หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับ

การยืนยันก็ถือเป็นข้อสันนิษฐานชั่วคราว (Working assumption) หลังจากที่ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 6 โรงเรียนแล้ว ซึ่งข้อมูลมีความครบถ้วนเพียงพอต่อการตอบคำถามของการวิจัยและเพียงพอต่อการนำมาสร้างข้อสรุปเบื้องต้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพ มี 6 ด้าน ในแต่ละด้านมีการสร้างการมีส่วนร่วม 2 ด้านย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเสนอผลที่เป็นประเด็นสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 **สำรวจความต้องการของถิ่นฐาน** พบว่า การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ สภาพปัญหาในชุมชน เพื่อนำไปใช้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ครูมีบทบาทสำคัญในการสำรวจพื้นที่แหล่งเรียนรู้และเก็บข้อมูลเพื่อออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากร ขณะที่นักเรียนสามารถสะท้อนความสนใจ ความถนัดและแนวทางอาชีพของตนเองเพื่อปรับหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการจริง ส่วนผู้ปกครอง ประชาชน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีบทบาทในการให้ข้อมูล สนับสนุนและถ่ายทอดทักษะภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเชื่อมโยงกับชีวิตและอาชีพในชุมชน อีกทั้งการสร้างเครือข่ายกับสถาน

ประกอบการช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะอาชีพจริง เกิดการบูรณาการความรู้ ทักษะและประสบการณ์ตรงอย่างแท้จริง ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“บางครั้งก็ต้องพานักเรียนออกไปเรียนรู้นอกโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนเขาเห็นการปฏิบัติจริงด้านอาชีพจากผู้เชี่ยวชาญ อาจจะเดือนละ 1 ครั้ง ก็ได้ค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) ต้องให้ความสำคัญ สนับสนุนครู และเป็นผู้นำในการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B1, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2568)

“มีความรู้ทางอาชีพเฉพาะด้าน เขานี้แหละที่จะสามารถมา ถ่ายทอดแก่นักเรียนได้นะ เช่น รู้ขั้นตอนการทำ รู้วิธีการลงมือ ทั้งสามารถนำผล ที่ทำได้นั้นออกจำหน่ายที่ใดได้หรือต่อยอดอะไรได้บ้าง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“นักเรียนบางกลุ่มเริ่มมีแนวคิดอยากประกอบอาชีพอิสระหลัง เรียนจบ ไม่ว่าจะเปิดร้านซ่อมโทรศัพท์ ร้านกาแฟเล็กๆ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตาม บทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การประสานงานกับผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารและร่วมกันจัดกิจกรรมเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนจัด ประชุมวางแผนการสำรวจชุมชนอย่างเป็นระบบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเปิดช่องทางการสื่อสารออนไลน์ของโรงเรียนเพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการแสดงความ คิดเห็น เสนอแนะและสะท้อนปัญหาผ่านเว็บไซต์หรือแฟนเพจของโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบไม่เป็นทางการกับหน่วยงาน ภาครัฐ เพื่อขอรับข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน อาชีพ และ

บริบทของชุมชน นำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพจริงของพื้นที่ ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“ประธานผู้นำชุมชนค่ะ ให้เขาประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายเสียงในชุมชนให้เรา ว่าวันนี้ทางโรงเรียนจะมาลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน สํารวจความต้องการของชุมชน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“ประชุมวิเคราะห์จุดเด่น – จุดด้อยของสภาพชุมชน เพื่อนำจุดเด่นมาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยการสนับสนุนจากแหล่งเรียนรู้เป็นหลัก และสามารถนำจุดด้อยของชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาเพิ่มขึ้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“ที่เขตมีข้อมูล โรงเรียนสามารถไปติดต่อขอกับเจ้าหน้าที่ได้ เขามีข้อมูลชุมชนทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นปัญหาในชุมชน ความเป็นอยู่บริบทและอาชีพหลักในชุมชน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

“เข้าไปเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จะทำให้รู้ว่า ในชุมชนเขากำลังทำอะไร สนใจอะไร มีอะไรเด่นๆ บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น การเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ก็ดี” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

1.2 จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น พบว่า การวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัดและมาตรฐานรายวิชาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ประกอบการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนในแต่ละชั้น ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ครูผู้สอนเป็นผู้ประสานและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน โดยร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย เนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการนำและสนับสนุนให้ครูบูรณาการหลักสูตรกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือระหว่างกลุ่มสาระต่างๆ หัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้กำกับและให้คำแนะนำ ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร

และการสอนกับมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไก เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน กำกับดูแลและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้หลักสูตร เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ส่วนประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้จาก ประสบการณ์จริง สร้างการเรียนรู้จากชีวิตจริงและปลูกฝังความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นให้กับนักเรียน ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกับ ผอ.ค่ะ ที่จะ อนุมัติให้ใช้หลักสูตรของสถานศึกษาได้ค่ะ หลักสูตรจะต้องผ่านการพิจารณาใน ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนใช้ค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“มีนะค่ะ หัวหน้ากลุ่มสาระ เขาจะค่อยตรวจสอบหลักสูตร การใช้หลักสูตรของครูในกลุ่มสาระตัวเอง ก่อนที่จะเสนอมาก็ผู้บริหาร สถานศึกษา (ผอ.) ทราบ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

“ผอ. ขับเคลื่อนนโยบายสังกัด คอยชี้แนะปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาเชื่อมโยงกับตัวชีวิต มาตรฐานรายวิชาต่างๆ ในชั้นเรียนเข้าด้วยกัน อย่างเหมาะสม ตลอดจนนำแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนเข้ามาเป็นสื่อการสอน เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่ชัดเจน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

“ครูผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน วางแผน จัดทำหลักสูตร จัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อผนวกรวมเป็นหน่วยการเรียนรู้ในชั้นอย่าง ชัดเจนร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B1, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2568)

“ประชาชนชาวบ้าน จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้และ ประสบการณ์โดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญทางอาชีพที่เกิดจากวิถีชีวิตจริงๆ ของ ชาวบ้าน นักเรียนเขาก็ได้เกิดความรักในถิ่นที่อยู่มากขึ้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การสอบถามและปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้ทั้งช่องทางสื่อสารทั่วไปและออนไลน์เพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างรวดเร็วและทั่วถึง วิธีการประชุมในรูปแบบ PLC หรือ Workshop เป็นเวทีสำคัญให้ทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ตัวชี้วัดและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีทิศทางเดียวกันและตอบสนองเป้าหมายหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“นัดเชิญประชุม โดยอาจจะหาหรือ สอบถามไต่ถามเป็นตุ๊กตา ขึ้นมาว่าโครงสร้างวิชามีลักษณะแบบนี้ แล้วมีข้อเสนอแนะเติมเต็มอะไรกันบ้าง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“แล้วก็สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองด้วยค่ะ ซึ่งทำเป็นประจำทุกปีอยู่แล้วค่ะ โดยเฉพาะการประเมินหลักสูตร เราก็จะมีการประเมินทั้งภายในแล้วก็จากคนภายนอกโรงเรียน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“รองๆ วิชาการจะเชิญประชุมทำกิจกรรม Workshop ค่ะ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) ลงมาดำเนินการเองครูทุกคนก็จะให้ความร่วมมือที่ดี” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

1.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ พบว่า การนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันจากหลายสาระมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้แบบองค์รวมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ครูต้องเข้าใจตัวชี้วัดของหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง เพื่อออกแบบแผนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและบริบทชุมชน โดยมีการวางแผนและติดตามผลร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญใน

การสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากร เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมเสนอแนวคิด และออกแบบกิจกรรมร่วมกัน หัวหน้ากลุ่มสาระทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพและ ประสานงานให้การบูรณาการข้ามสาระดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ ปรากฏชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาและทักษะอาชีพจากประสบการณ์จริง ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปต่อยอดสร้าง อาชีพได้ ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“เข้าใจตัวชีวิตในหลักสูตรและสามารถควบคุมทิศทางของ เนื้อหาให้เหมาะสมกับชั้นเรียนได้อย่างดี และกำกับไม่หลุดกรอบหรือดำเนินไป อย่างสะเปะสะปะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“หัวหน้าสาระฯ ค่อยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาใน การจัดทำแผนการสอน เนื่องจากเป็นผู้กำกับและตรวจสอบแผนจัดการเรียนให้ ของสาระร่วมกันกับผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) อยู่แล้ว” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

“ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) เขาต้องคอยมานิเทศ ติดตาม ให้ คำแนะนำ ให้กำลังใจให้ครูผู้สอน เมื่อครูได้จัดการเรียนรู้ไปแล้วสามารถ เสนอแนะให้เกิดผลดีต่อนักเรียนมากขึ้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“ปรากฏชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพเขาจะมา ช่วยสอนแก่นักเรียน เขาจะเป็นผู้เสนอแนะในช่วงนี้นักเรียนควรได้เรียนเรื่องนี้ นะ เพื่อเหมาะแก่การจัดการหาอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตาม บทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การสนทนาและปรึกษากันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจร่วมกันในการวางแผนจัดการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของผู้เรียน การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เปิดโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์และเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละสาระอย่างเหมาะสมภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรและเสรี นอกจากนี้การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศหรือที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญยังช่วยสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้คำแนะนำ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงให้กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนได้อย่างแท้จริง ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“เชิญครูผู้สอนสาระอื่นเข้ามาร่วมออกแบบอาจจะประชุมทำงานร่วมกันหรือมอบหมายให้ทำก่อนแล้วค่อยมานั่งพิจารณาร่วมกันก็ได้” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“ค้นหาคัดเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองต่อนักเรียนและบริบทของชุมชน เมื่อค้นพบผู้เชี่ยวชาญที่ตรงตามวัตถุประสงค์โรงเรียนต้องมีหนังสือราชการ คำสั่งแต่งตั้งเพื่อเชิญชวนให้ผู้นั้นเข้ามาคอยให้คำแนะนำโครงการอย่างทางการ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“เราจัดประชุม เราเป็นเจ้าของกิจกรรมนี้ เราต้องกระตุ้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมค่ะ เพื่อเราจะได้มีข้อมูลเยอะๆ ในการนำมาออกแบบกิจกรรมให้แก่แก่นักเรียนได้ค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

1.4 จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นฝึกปฏิบัติจริงให้เกิดทักษะ คุณลักษณะที่จำเป็นต่ออาชีพ เพื่อนำไปใช้ประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้จักตนเองและเตรียมความพร้อมสู่อาชีพในอนาคต ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ครูมีบทบาทในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เชื่อมโยงเนื้อหากับภูมิปัญญาท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับทักษะอาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ประสานแหล่งเรียนรู้ภายนอก สนับสนุนงบประมาณและกำกับดูแลให้การสอนมีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทชุมชน ประชาชนชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ถ่ายทอดองค์ความรู้และคุณค่าชีวิตให้นักเรียน สถานประกอบการเปิดโอกาสให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง เห็นกระบวนการทำงานและเข้าใจคุณค่าของอาชีพ ส่วนผู้ประกอบการมีบทบาทในการสนับสนุนข้อมูล ความพร้อมและปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการทำงาน ทำให้การจัดการเรียนรู้อาชีพเกิดผลอย่างยั่งยืนครบทุกมิติ ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“ครูประจำวิชาต้องเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการให้สอดคล้องกับการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งสอบถามความต้องการของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้สามารถเตรียมการสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“ผู้ประกอบการเขาช่วยปลุกฝังความรับผิดชอบให้กับลูกๆ ของตนเอง เวลาที่โรงเรียนจัดกิจกรรมหรือการเรียนรู้อาชีพ ผู้ประกอบการก็จะช่วยกระตุ้นและสนับสนุนให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้อาชีพและการทำงานร่วมกับผู้อื่น แล้วเราต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็กๆ เขาไม่ให้เกิดรู้สึกว่าถูกบังคับให้เรียน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“เปิดพื้นที่ให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริง วิธีเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่างๆ และการแก้ปัญหาเฉพาะด้วย เด็กจะได้เห็นโลกของการทำงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“ปราชญ์ชาวบ้านถือเป็นผู้ที่มีความรู้เชิงลึกและสามารถถ่ายทอดสาระสำคัญของเนื้อหาได้อย่างแท้จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B1, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2568)

“ตอนสอนนักเรียน รongๆ เขาก็มาส่งดูนะคะ ค่อยมาถามว่าสอนเด็กเป็นยังงัยบ้าง มีอะไรติดขัดขอให้ออก อุปกรณ์อะไรขาดก็ช่วยจัดหามาให้” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C2, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2568)

“กำหนดชั่วโมงให้เราสอน แล้วก็ค่อยช่วยเหลือในการดูเด็กและสื่อการสอนต่างๆ ให้มันมีความเหมาะสมกับตัวนักเรียน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อคัดเลือกวิทยากรผู้เชี่ยวชาญวางเป้าหมายชัดเจนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระในบรรยากาศที่เป็นมิตร การเปิดช่องทางออนไลน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาแสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัยและตรงเวลา สามารถช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่นำมาปรับปรุงกิจกรรมได้จริง ขณะเดียวกันการแต่งตั้งวิทยากรภายนอกและคณะที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบ โปร่งใส มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และเป็นแรงสนับสนุนให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“ประชุมคัดเลือกวิทยากรที่จะเข้ามาช่วยสอน ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับทั้งนักเรียนและผู้ปกครองว่า ผู้เรียนจะได้รับองค์ความรู้ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“ทุกคนสามารถมาให้ข้อคิด สะท้อนการจัดกิจกรรมทางแฟนเพจ เว็บไซต์โรงเรียนได้ค่ะ โรงเรียนเรามีแอดมินคอยดูแลเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลอยู่แล้วค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“แต่งตั้งทีมงานที่ปรึกษา เนื่องจากว่าเราต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องค่ะ บางทีครูเองอาจจะมองแค่ด้านการสอน แต่ถ้ามีวิทยากรหรือผู้ปกครองที่อยู่ในคณะก็จะมองอีกมุมหนึ่งทำให้เราได้ภาพที่กว้างขึ้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“ออกหนังสือแต่งตั้งให้ที่เป็นวิทยากรช่วยสอน พอพี่ไปสอนเสร็จ ผอ.เขาจะมีประกาศนียบัตรมอบให้เพื่อการันตีว่าพี่เนี่ยได้เข้ามาช่วยสอน

เด็กในวันนี้ถึงวันนี้ละ ประมาณนี้ค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

1.5 วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง พบว่า การตรวจสอบผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย สามารถสะท้อนความรู้จัก และคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทกำหนดทิศทาง สนับสนุนเครื่องมือและสร้างความปลอดภัยให้การประเมินสะท้อนสมรรถนะจริงของผู้เรียน ครูเป็นผู้ออกแบบและใช้วิธีประเมินหลากหลายรูปแบบร่วมกับวิทยากรภายนอก เพื่อวัดทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามสภาพจริง หัวหน้าสายชั้นทำหน้าที่ประสานงานและรวบรวมข้อมูลภาพรวมของนักเรียนให้เป็นระบบ ขณะที่ปราชญ์ชาวบ้านร่วมออกแบบเกณฑ์ประเมินและกิจกรรมที่ใกล้เคียงอาชีพจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์ตรง สุดท้ายนักเรียนมีส่วนร่วมประเมินตนเองและเพื่อน ฝึกคิดวิเคราะห์และปรับปรุงตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและพัฒนาอย่างรอบด้าน ดังข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“ครูประจำวิชาต้องเป็นผู้ร่วมออกแบบเครื่องมือประเมินที่สะท้อนถึงการเรียนรู้ตามสภาพจริง... ตัวนักเรียนเองก็ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินด้วยนะ เช่น ประเมินตัวเองหรือประเมินเพื่อน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“มัธยมจะมีประธานสายชั้นแล้ว เขานี้ก็จะมามีบทบาททางด้านช่วยกันขับเคลื่อนมีอะไรก็ประสานกับทางรองวิชาการ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จะต้องเข้ามารับทราบแผนการดำเนินงานและควบคุมภาพรวมเพื่อให้ทุกอย่างสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และให้การสนับสนุนและให้การอนุมัติ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเขาก็จะย้ำเสมอว่า งานจริงต้องทำแบบนี้ หรือตลาดแรงงานอยากได้คนที่มีความตรงนี้ ทำให้เรานำมาเชื่อมกับเกณฑ์ การประเมินได้ดียิ่งขึ้นและนักเรียนก็จะเข้าใจว่าทำไมไม่ต้องเรียนสิ่งนี้ เพราะมัน ใช้ได้จริงในการทำงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B3, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตาม บทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การเผยแพร่ผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และเข้าถึงได้ทุกฝ่าย โดยใช้หลาย ช่องทางทั้งเอกสารและสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึง เนื้อหาควรสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย มีหลักฐาน ประกอบแสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน การสัมภาษณ์ และรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนช่วยให้ครูได้ข้อมูลเชิงลึกไปใช้ปรับปรุง การสอนได้ตรงจุด การเปิดวงแลกเปลี่ยนในกลุ่มสาระและจัดประชุมเชิง ปฏิบัติการผู้บริหารสถานศึกษา ครูและชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจและกำหนด แนวทางประเมินที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ส่งผลให้ระบบ การประเมินมีความเป็นธรรม ครอบคลุม และพัฒนาเด็กได้รอบด้านอย่างแท้จริง ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“จะเผยแพร่ควรดำเนินการในทุกช่องทางที่โรงเรียนมี เช่น แจกเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ ส่งออนไลน์หรือจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง พร้อมให้ช่องทางติดต่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ไว้ด้วยก็จะดีมากค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A1, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2568)

“ทุกคนรู้สึกว่าจะตัวเองมีส่วนร่วม ไม่ใช่รอให้ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) สั่งอย่างเดียว เพราะเวลาครูเป็นคนช่วยคิด เขาจะเข้าใจและนำไปใช้จริง ได้ดีกว่า ที่สำคัญคือเขาภูมิใจในสิ่งที่ร่วมออกแบบ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

“ก็ไปสอบถามรับฟังข้อมูลจากนักเรียน บางครั้งเราจะจดบันทึกอย่างเดียวกันไม่พอค่ะ เราต้องมีอุปกรณ์ช่วยคือเครื่องอัดเสียงเหมือนน้องที่ทำอยู่นี้ค่ะ เพื่อป้องกันการตกหล่นของข้อมูล” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“จัดประชุมให้ครูทุกคนมาร่วมกันคิดเรื่องแนวทางการประเมินนี้ดีมากเลยค่ะ เพราะแต่ละวิชามันไม่เหมือนกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

“เครื่องมือประเมินไม่ใช่แค่กระดาษกับคะแนน แต่มันต้องดูว่าเด็กได้ฝึกอะไรจริงไหม ได้คิด ได้ลงมือทำไหม” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

1.6 เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตมาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลายได้ง่ายขึ้น ต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคน ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนทรัพยากรดิจิทัลให้เพียงพอ ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนและประเมินผล ขณะที่ครูเทคโนโลยีช่วยดูแลระบบและให้คำแนะนำด้านเครื่องมือดิจิทัล ส่วนปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อออนไลน์และดิจิทัลรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ความรู้เข้าถึงง่ายและทันสมัย ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า ดังข้อความที่ให้ผู้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“มีการใช้เทคโนโลยีวัดผล วิเคราะห์ข้อมูลเด็ก แล้วนำมาสะท้อนกลับไปให้นักเรียนรู้ว่าเขาอยู่ตรงไหน ต้องพัฒนาอะไรต่อไป” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A2, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2568)

“ไม่จำเป็นต้องเป็นครูคอมเสมอไป แค่เป็นคนที่ดีดูแลสื่อหรืออุปกรณ์เทคนิคที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีของโรงเรียน สามารถช่วยเหลืออำนวยความสะดวก

ความสะดวกได้ในช่วงจัดกิจกรรม... นักเรียนเขาเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างมาก เขาต้องกลับไปทบทวนตามวิดีโอสาธิตที่ครูส่งให้ทางกลุ่มไลน์ หรือบางครั้งต้องส่งงานผ่านกลุ่มไลน์เพื่อเป็นการทดลองความเข้าใจหลังเรียน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B1, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2568)

“ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ.) ท่านจะคอยให้คำแนะนำ เครื่องมือทางดิจิทัลต่างๆ แอปพลิเคชัน Canva หรือ CapCut มาให้ครูทดลองใช้สอนให้เด็กๆ ได้ออกแบบโลโก้และทำวิดีโอโปรโมทสินค้า” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“พอครูเรามีช่องทางออนไลน์ให้เราสื่อสารกับนักเรียนได้ตลอดเวลา มันทำให้การเรียนรู้ต่อเนื่อง ไม่ขาดช่วง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C3, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2568)

“โรงเรียนมอบหมายให้ครูด้านเทคโนโลยีเขาเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในช่วงก่อนสอนและระหว่างสอนด้วยครับ ถือว่าดีมาก เพราะบางทีผมไม่ถนัด” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องทำความเข้าใจตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา เพื่อกำหนดวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้ การผลิตสื่อวิดีโอหรือคลิปออนไลน์นำเสนอ การเรียนรู้ทางอาชีพให้เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้จริง ด้วยอุปกรณ์พื้นฐานและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียนและวิทยากรภายนอก ควรเปิดช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ ยูทูปหรือเพจโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะทางพัฒนาอย่างโปร่งใส มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและวิทยากรภายนอกในบรรยากาศเป็นกันเอง เพื่อแก้ปัญหาและวางแผนพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสม นอกจากนี้การแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเทคนิคภายในโรงเรียนจะช่วยให้การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเกิดการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งมากขึ้น ดังข้อความที่ให้ผู้สัมภาษณ์ไว้ต่อไปนี้

“อัปโหลดวิดีโอที่ค้นลงเว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊ก ให้ผู้ปกครองได้เข้ามาดูได้สะดวก หลายๆ คลิปก็มีผู้คนหลากหลายเข้ามาคอมเมนต์แลกเปลี่ยนกัน ช่วยให้เราปรับเนื้อหาให้ตรงจุดมากขึ้นค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A6, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2568)

“คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเทคนิคอย่างเป็นทางการทุกอย่างก็ชัดเจนขึ้นทันที รู้เลยว่าใครเป็นหัวแรงหลัก ใครเป็นผู้ช่วย ใครดูแลเรื่องใด” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

“เวลาประชุมกันให้ทุกคนมีโอกาสพูดเท่าๆ กันเลยครับ เพราะบางคนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ถ้ามีคนพูดเก่งอยู่ในกลุ่มจำเป็นอย่างมากที่จะสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองไม่เน้นทางการมากนัก” (ผู้ให้สัมภาษณ์ B5, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2568)

“โรงเรียนเรามีครูที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยี ค่อยมาช่วยเหลือเมื่อเราทำไม่ได้ หรือบางทีก็แจ้งน้องเขาล่วงหน้าว่าเราจะใช้จอสอนวันนี้นะ เขาก็จะมีต่อเครื่องให้ค่ะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C1, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2568)

“โรงเรียนเขาเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสและเปิดกว้าง แล้วครูเขาก็เลือกใช้ระบบที่เข้าถึงง่ายอย่างพวก Google Form เพราะมันทำให้คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและไม่ต้องติดตั้งอะไรเพิ่ม อ่านแล้วก็เลือกตอบได้เลย ทำให้สะดวกดีครับ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ C4, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2568)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำวิชาการและสนับสนุนทรัพยากร ครูเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรประสานงาน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและสถานประกอบการเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะประสบการณ์ตรง ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองร่วมสะท้อนความสนใจ ซึ่งเน้นให้เกิดการสำรวจความต้องการชุมชนเพื่อนำมาบูรณาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมฝึกปฏิบัติจริงและการประเมินผลตามสภาพจริงผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในการพัฒนาทักษะอาชีพที่

เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง เตรียมความพร้อมสู่อาชีพในอนาคต และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

2) แนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ และ (4) แนวทางการดำเนินงาน มีจำนวน 12 แนวทางที่ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ 4.1) สำรวจความต้องการของถิ่นฐาน 4.2) จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น 4.3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ 4.4) จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ 4.5) วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และ 4.6) เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละด้านมีการสร้างการมีส่วนร่วม 2 ด้านย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครมีแนวทางอย่างเป็นทางการอย่างเป็นรูปธรรม ผู้รับผิดชอบรายวิชาสามารถจัดการรายวิชาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีวิธีดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ โรงเรียนมีระบบการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง สามารถแก้ปัญหา สร้างความเชื่อมั่น และได้รับความไว้วางใจจากชุมชน จนสามารถพัฒนาผลงานและนำเสนอเผยแพร่สู่ภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถค้นหาความถนัดของตนเอง วางแผนเส้นทางสู่อาชีพและพัฒนาทักษะการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติจริงจนมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น พร้อมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนสามารถนำทักษะอาชีพไปใช้สร้างรายได้ และช่วยให้กิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จร่วมกัน

ด้านที่ 1 ตรวจสอบความต้องการของถิ่นฐาน

แนวทางที่ 1 การวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (1.1) ครูร่วมวางแผนและประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (1.2) ผู้บริหารกำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากร (1.3) นักเรียนสะท้อนความสนใจ ความถนัดและแนวทางอาชีพของตนเอง (1.4) ผู้ปกครอง ปรากฏชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้ข้อมูลภูมิปัญญาและบริบทพื้นที่ และ (1.5) เครือข่ายสถานประกอบการสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอาชีพจริง

แนวทางที่ 2 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (2.1) วิธีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านผู้นำชุมชน (2.2) วิธีการจัดกิจกรรมเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (2.3) วิธีการจัดประชุมวางแผนสำรวจชุมชนอย่างเป็นระบบ (2.4) วิธีการจัดประชุมวางแผนสำรวจชุมชนอย่างเป็นระบบ และ (2.5) วิธีการส่งเสริมให้พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบไม่เป็นทางการ

ด้านที่ 2 จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น

แนวทางที่ 3 การวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (3.1) ครูประสานและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน (3.2) ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูบูรณาการหลักสูตรกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (3.3) หัวหน้ากลุ่มสาระคอยตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร (3.4) คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไกเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน และ (3.5) ปรากฏชาวบ้านถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์จริง

แนวทางที่ 4 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (4.1) วิธีการสอบถามและปรึกษาหาแนวทางจัดทำหลักสูตรเชิงบูรณาการ (4.2) วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนแนวทางปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน และ (4.3) วิธีการจัดประชุมหลักสูตรในรูปแบบ Workshop

ด้านที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ

แนวทางที่ 5 การวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (5.1) ครูสร้างแผนการเรียนรู้บูรณาการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (5.2) ผู้บริหาร

ขับเคลื่อนและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (5.3) หัวหน้ากลุ่มสาระกำกับ ควบคุมคุณภาพและให้คำแนะนำ และ (5.4) ประชาชนชาวบ้านร่วมออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครู

แนวทางที่ 6 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

(6.1) วิธีการสนทนาและปรึกษากันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (6.2) วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นร่วมกัน และ (6.3) วิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศหรือที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

ด้านที่ 4 จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ

แนวทางที่ 7 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

(7.1) ครูออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง (7.2) ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้ภายนอก (7.3) ประชาชนชาวบ้านแหล่งเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (7.4) สถานประกอบการเปิดโอกาสให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง และ (7.5) ผู้ปกครองปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการทำงาน

แนวทางที่ 8 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

(8.1) วิธีการเชิญประชุมออกแบบกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติร่วมกัน (8.2) วิธีการเปิดช่องทางออนไลน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาแสดงความคิดเห็น และ (8.3) วิธีการแต่งตั้งวิทยากรภายนอกและคณะที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ

ด้านที่ 5 วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

แนวทางที่ 9 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

(9.1) ผู้บริหารกำหนดทิศทางและสนับสนุนใช้เครื่องมือประเมิน (9.2) ครูออกแบบเครื่องมือประเมินที่สะท้อนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (9.3) หัวหน้าสายชั้นประสานงานระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน (9.4) ประชาชนชาวบ้านร่วมออกแบบการประเมินให้สอดคล้องกับสภาพจริงของอาชีพ และ (9.5) นักเรียนมีส่วนร่วมประเมินตนเองและเพื่อน

แนวทางที่ 10 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

(10.1) วิธีการเผยแพร่ผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (10.2) วิธีการ

สัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียน (10.3) วิธีการเปิดวงพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็นในกลุ่มสาระ และ (10.4) วิธีการจัดประชุมกำหนด แนวทางประเมินผลการเรียน

ด้านที่ 6 เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

แนวทางที่ 11 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (11.1) ผู้บริหารพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีครบวงจร (11.2) ครู ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับและศักยภาพของผู้เรียน (11.3) ครู เทคโนโลยี/เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคดูแลระบบและให้คำแนะนำด้านเครื่องมือ ดิจิทัล (11.4) ประชาชนชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อออนไลน์ และ (11.5) นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานหลากหลายด้วยเทคโนโลยี

แนวทางที่ 12 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม มีแนวทางย่อย ดังนี้

- (12.1) วิธีการผลิตสื่อวิดีโอหรือคลิปออนไลน์นำเสนอการเรียนรู้ทางอาชีพ
- (12.2) วิธีการเปิดช่องทางออนไลน์ให้แสดงความคิดเห็นอย่างสะดวก
- (12.3) วิธีการประชุมพัฒนาและใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน และ
- (12.4) วิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายเทคนิคภายในโรงเรียน

การอภิปรายผลการศึกษาและสรุป

จากผลการศึกษาพบว่าประเด็นน่าสนใจนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1) การศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ รายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องระบุผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละคนที่เป็นส่วนสำคัญในการเข้ามาร่วมกันจัดการ รายวิชาทักษะงานอาชีพ โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการและสนับสนุน ทรัพยากร ครูเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรประสานงาน โดยมีประชาชนชาวบ้านและ สถานประกอบการเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะประสบการณ์ตรง ส่วนนักเรียนและ

ผู้ปกครองร่วมสะท้อนความสนใจ ซึ่งเน้นให้เกิดการสำรวจความต้องการชุมชน เพื่อนำมาบูรณาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมฝึกปฏิบัติจริงและการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อูซาสุดา ภูษณสุวรรณศรี (2568) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ ต้องอาศัยแรงจูงใจจากทุกฝ่ายทั้งครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยแต่ละคนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมและร่วมมือกัน ดังนี้ (1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีหน้าที่ออกแบบการสอนที่สนุกสนานน่าสนใจและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง รวมทั้งหาแนวการสอนใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นผู้เรียน ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาอาชีวศึกษามากขึ้น (2) ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของทักษะทางอาชีพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมจริงและได้รับแรงบันดาลใจจากครอบครัวหรือชุมชน จะเกิดแรงจูงใจในการเรียนและนำไปต่อยอดสู่อาชีพในอนาคต (3) ผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบาย จัดสรรทรัพยากร ส่งเสริมโครงการและสร้างความร่วมมือกับภายนอก ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง (4) ผู้ปกครองและชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกงานหรือสนับสนุนเส้นทางอาชีพ จะช่วยเชื่อมโยงโรงเรียนกับโลกของงานและเสริมแรงจูงใจของผู้เรียนได้อย่างดี และสอดคล้องกับ ฉัตรชัย ดีพิมาย และ ญญาพัชร วรพงศ์พัชร (2566) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยผู้ปกครองได้ให้ความรัก ความอบอุ่น ความหวังใจ และความหวังดี ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากที่โรงเรียน และมักจะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนตามสภาพและโอกาสหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นและขอความร่วมมือ และยังพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาจำเป็นต้องเลือกใช้วิธีเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม โดยอาจจะด้วยวิธีประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล วิธีรับฟังความคิดเห็น หรือวิธีปรึกษาหารือร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ฤกษ์จันทร์ และคณะ (2567)

ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นริเริ่มวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกคนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดแนวทางการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงาน ครูก็ควรมีเป้าหมายในการดำเนินงานให้งานเกิดความสำเร็จทันเวลาและเกิดประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานจะราบรื่นและเกิดความสำเร็จ การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ลดการต่อต้าน เกิดการยอมรับมากขึ้น เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ รัตนพร รัตนสุวรรณ และคณะ (2564) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งคนดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด

2) การสร้างแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

และ (4) แนวทางการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางของสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (2567) ที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแนวทางการดำเนินงานพบว่ามี 12 แนวทางที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ (4.1) สำรวจความต้องการของถิ่นฐาน (4.2) จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น (4.3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ (4.4) จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามอาชีพ (4.5) วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และ (4.6) เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ในแต่ละด้านมีการสร้างการมีส่วนร่วม 2 ด้านย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของการจัดการรายวิชาทักษะอาชีพของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558) และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560) ที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของ Minor International (2014) ที่กล่าวว่า การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Identify) เป็นการระบุและทบทวนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยประเมินจากผลกระทบที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับ และการมีส่วนร่วม (Engage) โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมผ่านช่องทางต่างๆ โดยการสำรวจความพึงพอใจทางโทรศัพท์และอีเมล การพบปะพูดคุยสร้างเครือข่ายและการเยี่ยมชมกิจการ การสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เหยียน ถิ หู ฮ่า และ สิรินาถ จงกลกลาง (2561) ที่กล่าวว่า แนวทางในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทฤษฎีและปฏิบัติ ให้นักเรียนได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาจัดการแข่งขันและอบรมเกี่ยวกับทักษะต่างๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูควรเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิมเป็นแบบใหม่ควรตั้งคำถามปลายเปิด ให้ความคิดมากกว่าความจำให้นักเรียนฝึกคิดและฝึกวิเคราะห์ ฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สภาพของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำวิชาต้องวางแผนและบริหารจัดการให้ชัดเจน โดยควรกำหนดกลุ่มผู้เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้

การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งออกแบบวิธีการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน

2) แนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การร่วมวางแผนเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเป็นแหล่งเรียนรู้หรือวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์จริง ตลอดจนการสนับสนุนทรัพยากรและโอกาสในการฝึกทักษะของนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการทดลองใช้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการรายวิชาทักษะงานอาชีพโดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาส โดยมุ่งเน้นการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้จริงในสถานศึกษา เพื่อประเมินความเหมาะสมประสิทธิผลและความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร. (2567). *กทม.เปิดวิสัยทัศน์ตอบโจทย์การเรียนรู้ทุกมิติ*

สร้างกรุงเทพ สู่ Learning City เมืองแห่งการเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา

ตลอดชีวิต [รูปภาพประกอบ] [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/share/p/1D4uw3F6Sz/>

ฉัตรชัย ดีพิมาย และ ณิชฎาพัชร วรพงศ์พัชร. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนพิการ กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระบุรี. *วารสารบริหารการศึกษาฉบับฉัตติ*, 23(2), 79-98.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. นานามีบุคคลีพบลีเคชั่นส์.
- รัตนพร รัตนสุวรรณ, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์ และ สุภาพ เต็มรัตน์. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 1-16
- วัชรสินธุ์ เฟ็งบุบผา. (2564). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพ ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2021.887>
- วุฒิ วัฒนธนวุฒิ, ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์, นพดล เจนอักษร และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2561). การบริหารการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพ ในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ. *วารสารวิชาการครุศาสตร์ อดสากรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 9(3), 240-248.
- ศุภกิจ แดงสีดา, สุนทรีย์ ดวงทิพ และ ชาลี ตระกูล. (2565). กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(4), 2137-2152.
- สุภาพร ฤกษ์จันทร์, กัญญา เยี่ยมพญา และ นิวัตต์ น้อยมณี. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ ปัญญาพัฒนา*, 6(4), 413-124.
- สุภัชชา โพธิ์เงิน. (2562). *นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2019.951>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการเสริมทักษะ และสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน*. กลุ่มงานพัฒนาระบบการแนะแนว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์ แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้*. พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). *แนวทางการจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. (2567). *เอกสารคู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน กิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2567*. ม.ป.พ.
- เหียงน ถิ ทุ ย่า และ สิรินาถ จงกลกลาง. (2561). การศึกษาทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกาบั่ง ประเทศเวียดนาม. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 14-24.
- อุษาสุดา ภูษณสุวรรณศรี, เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล และ บุณชริกา บุลภักดี. (2568). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 8(4), 862-865.
- Minor International. (2014). *2014 Sustainability Report*. Minor International Public Company Limited.